

Europa

Ettevõtete toetusprogramm

Phase ettevõtete toetusprogramm - SMECA

Euroopa Äriühinguõigus ja Konkurentsiseadus

Handwerkskammer für München und Oberbayern

1. Äriühinguõigus	4
1.1. Taustinformatsioon	4
1.2. Olemasolevad Euroopa reeglid & regulatsioonid	4
1.2.1. Asutamisõigus	4
1.2.1.1. Definiitsioon	4
1.2.1.2. Asutamisõiguse vabadus individile	4
1.2.1.3. Asutamisõiguse vabadus ettevõtetele	5
1.2.1.4. Piirangud asutamisõiguse vabadusele	5
1.2.1.5. Ettevõtte asutamise vabaduse erinevus teistest põhiõigustest	6
1.2.2. Määrused: Euroopa Majandushuvide Grupeeriing	6
1.2.2.1. Mis on Euroopa Majandushuvide Grupeeriing?	6
1.2.2.2. Asutamine	7
1.2.2.3. Muud	8
1.2.2.4. Praktilise näpunäiteid keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele Kesk- ja Ida Euroopas	8
1.2.3. Euroopa Liidu direktiivid	9
1.2.3.1. Avalikustamise nõuet käsitlev Euroopa Liidu Direktiiv	9
1.2.3.2. Kapitali Direktiiv	10
1.2.3.3. Raamatupidamisdirektiiv	11
1.2.3.4. Audiitori Kvalifikatsiooni Direktiiv	15
1.2.3.5. Ühe-mehe Ettevõtte Direktiiv	15
1.2.4. Kohtumõistmise Koha ja Kohtuvõimu Täideviimise Euroopa Konventsioon	15
1.2.4.1. Sissejuhatus	15
1.2.4.2. Milline kohus omab õigustülides rahvusvahelist kohtumõistmisõigust?	16
1.2.4.3. Välismaal tehtud kohtuotsuste tunnustamine /rakendamine	16
1.2.5. Euroopa Lepingute Konventsioon	17
1.2.5.1. Sissejuhatus	17
1.2.5.2. Millist seadust rakendada?	17
1.3. Väljavaated: Uued kavandatavad regulatsioonid	18
1.3.1. Euroopa eraettevõtted	18
1.3.2. Euroopa aktsiaselts (<i>Societas Europaea</i> - SE)	18
1.3.3. Euroopa kooperatiiv	18
1.4. Mõju keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele	18
1.5. Kohandamisstrateegiad	19
1.5.1. Ettevõtte asutamise vabadusega kaasnevad riskid & võimalused	19
1.5.2. Juriidilise struktuuri valik	19
1.5.3. Raamatupidamisalased nõuded	20

1.6. Küsimustik ettevõtetele.....	21
2. Monopolivastane seadus	22
2.1. Taust.....	22
2.2. Kehtivad Euroopa reeglid & regulatsioonid.....	22
2.2.1. Kartellikeeld.....	22
2.2.1.1. Rooma lepingu punkt 81 ja selle rakendamine.....	22
2.2.1.2. Erikorraldused keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele.....	24
2.2.2. Dominantse turupositsiooni kuritarvitamise keelustamine	26
2.2.3. Euroopa Liidu kontroll ettevõtete ühinemise üle.....	26
2.2.4. Reklaamireeglid	26
2.2.5. Riigitoetuste kontroll.....	27
2.2.6. Intellektuaalne vara.....	27
2.2.6.1. Patendiseadus	27
2.2.6.2. Kaubamärgi Seadus	27
2.2.6.3. Autoriõiguse Seadus	28
2.3. Väljavaated: Kavandatavad uued reeglid	28
2.4. Mõju keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele.....	29
2.5. Kohandamisstrateegiad	29
2.6. Küsimustik ettevõtetele.....	29
3. Lisa:	31

1. Äriühinguõigus

1.1. Taustinformatsioon

Euroopa Liidu saavutused seadusandliku organina on enam märkimist vääri vad äriühinguõiguse kui ükskõik millises teises eraõiguse valdkonnas. Seadusandluse harmoniseerimisel erinevates liikmesriikides on olulisim roll olnud eelkõige direktiividel ning harmoniseerimine on täitnud kahte eesmärki:

- Liikmesriikide seadusandluse erinevustest tulenevate riskide vähendamine kaitstes eelkõige osapoolte, kreditoride ja äripartnerite huve
- Sisemiste piirideta majanduskeskkonna loomine, kus erinevates liikmesriikides ettevõtetele kehtivad äriühingu õiguse tingimused oleksid olulises osas samad

Teisena toodud eesmärk puudutab eelkõige eraettevõtjaid ja investoreid: mida 'neutraalsem' on äriühingu õigus ettevõtte asukoha suhtes, seda lihtsam on ettevõtjatel ainult majanduslikel kaalutlustel otsustada, kuhu ettevõtte rajada.

Vaatamata harmoniseerimisel tehtud pingutustele on äriühingu õigus ikka põhimõtteliselt¹ veel riikliku seadusandluse reguleerida. Siiani on harmoniseerimine mõjutanud vaid aktsiatega piiratud ettevõtteid. Ühingute harmoniseerimine on raske eelkõige erinevates riikides kehtivate juriidiliste traditsioonide tõttu. Punktis 1.2.3 toodud direktiivid seetõttu ei puuduta väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid kui nad on asutatud ühingutena.

1.2. Olemasolevad Euroopa reeglid & regulatsioonid

1.2.1. Asutamisõigus

1.2.1.1. Definiitsioon

Kui rakendub Euroopa siseturu idee, peavad ettevõtted olema suutelised vabalt liikuma nagu riiklikul turul. Ettevõtetele tuleb anda võimalus majanduskaalutlustel otsustada oma ettevõtte asukoha üle Euroopa Liidu territooriumil. See tähendab, et ettevõtted peavad olema võimelised valima ettevõtte asukohta lähtudes tootmisfaktoritest, infrastruktuurist ja turgudest. Liikumisvabadust tuntakse ka asutamisõiguse vabadusena.

1.2.1.2. Asutamisõiguse vabadus indiviidile

- **Ettevõtte asutamise vabadus:** Igal Euroopa Liidu kodanikul – hoolimata tema asukohariigist – on õigus asutada ettevõtte ükskõik millises Ühenduse riigis ning tema tegevus peab vastama vastava riigi seadustes kehtestatud nõuetele. Kellelegi ei tohi kehtestada ebasoodsaid tingimusi tema rahvusest lähtuvalt ning keelatud on nii avalik kui varjatud diskrimineerimine.

Näide: Kui liikmesriik kehtestab sätte, et firma asutamisel peab teatud arv selle partnereid olema vastava riigi kodanikud, siis taoline säte on diskrimineeriv teiste liikmesriikide suhtes, kes samuti soovivad seal riigis ettevõtet asutada. Taolise mõjuga sätted on lubamatud.

¹ Ainsaks erandiks siin on Euroopa Majandushuvide Grupeeritud ja Euroopa aktsiaseltsid, kelle asutamisevõimalusi hetkel arutatakse, sest need kaks struktuuri põhinevad Euroopa seadusel.

Lisaks Euroopa Liidu kodakondsuse nõudele on ettevõtte agentuuri või harukontori asutamisel kehtestatud ka lisatingimus, mis sätestab, et põhiettevõtte enda asukoht peab olema mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis.

- **Valikuvabadus:** Vabalt valitud asukohas võivad Euroopa Liidu kodanikud valida antud asukohas võimalike ettevõtlusvormide vahel. Sätted, mille alusel teiste liikmesriikide kodanikud tohiksivad uues asukohas ainult teatud ettevõtlusvormide vahel valida, on lubamatud.
- **Osaletamisvabadus:** Uue ettevõtte asutamise asemel teises liikmesriigis võivad Euroopa Liidu kodanikud osaleda ka juba olemasolevates ettevõtetes kooskõlas vastava riigi seadusandluse sätetega.

1.2.1.3. Asutamisõiguse vabadus ettevõtetele

Ettevõtteid käsitletakse füüsiliste isikutena:

- kui nad on asutatud kooskõlas liikmesriigi põhimäärusega
- kui nende asukoht (st. põhikirjas registreeritud ettevõtte asukoht), nende keskne juhtimine (st. äriotsuste vastuvõtmise asukoht), või nende põhitegevuse asukoht (näiteks: tehas) asuvad kõik Euroopa Liidu territooriumil.

Asutamisõiguse vabadus on tagatud ainult juhul, kui kõik ülaltoodud kriteeriumid on täidetud hoolimata aktsionäride või partnerite rahvusest.

1.2.1.4. Piirangud asutamisõiguse vabadusele

- **Kvalifikatsiooni tunnustamine:**
Ettevõtte asutamise vabadus on piiratud käsitöölisele kuna vastastikust kvalifikatsiooni tunnustamise protseduuri pole veel kehtestatud
- **Üleminekulepingud teel Euroopa Liitu:**
Vahetult pärast ühinemist kohaldatakse eeldatavasti üleminekulepinguid Euroopa Liidu ja sellega ühinevate riikide piirialadele (Saksa-Poola piiriäärsetele aladele ja Austria-Tsehhi piiriäärsetele aladele), mis esimestel aastatel tõenäoliselt piiravad nii tööliste kui tööandjate liikumisvabadust (ettevõtte asutamise vabadust)². Need piirangud kaotatakse järk-järgult.
- **Peakontori üleviimine ühest Euroopa Liidu riigist teise Euroopa Liidu riiki:**
Füüsilisest isikust ettevõtja võib oma ettevõtte asukoha viia ühest liikmesriigist teise. Samas ei ole ettevõtte peakontori üleviimine ühest riigist teise piiranguvaba, kuna erinevate liikmesriikide seadusandlus võib olla erinev³. See tähendab, et praktikas saavad ettevõtted ettevõtte asutamise vabadust rakendada ainult agentuuride, harukontorite ja tütarettevõtete rajamise kaudu.

² Kui Hispaania ja Portugal ühinesid Euroopa Liiduga, kehtestati taolised piirangud probleemide ärahoidmiseks piirialadel.

³ Erand: Euroopa Majandushuvide Grupeering

1.2.1.5. Ettevõtte asutamise vabaduse erinevus teistest põhiõigustest

➤ **Erinevus töötajate vabast liikumisest:**

Liikumise vabadus tähendab seda, et igal Euroopa Liidu kodanikul on õigus asuda elama ja töötama ükskõik millises Euroopa Liidu riigis. Ettevõtte asutamise vabadus erineb töötajate vabast liikumisest selles, et ettevõtja on tööandja iseendale, st. Ta tegutseb välisriigis omal kulul ja omal riisikol ning ei sõltu ettevõtte juhtkonna instruktsioonidest.

➤ **Erinevus teenuste vabast liikumisest:**

Kui teenust osutatakse väljapoole riigipiire ilma, et teenust osutav ettevõtte muudaks oma asukohta, siis nimetatud teenuseid on käsitletavat teenuste vaba liikumisena. Ajutise teeninduspunkti rajamine teise liikmesriiki ei ole käsitletav ettevõtte asutamise vabadusena.

Näiteks: Ehitustöövõtja, kes ajutiselt vajab teenistuspunkti projekti elluviimiseks teises liikmesriigis (hooned masinatele, tööliste majutamiseks, jne), kuid kes pärast projekti valmimist tuleb oma koduriiki tagasi, on teenust osutav osapool.

➤ **Erinevus kapitali vabast liikumisest:**

Ettevõtte asutamiseks vajalikud investeeringute, finantside ja muud kapitali liikumised ei ole käsitletavat ettevõtte asutamise vabadusena, kuid alluvad kapitali ja sularahatehingute vaba liikumise sätetele.

1.2.2. Määrused:

Euroopa Majandushuvide Grupeering

Asutatud 25.07.1985 määrusega

1.2.2.1. Mis on Euroopa Majandushuvide Grupeering?

- Juriidiline moodustis rahvusvaheliseks koostööks, mis kehtib kogu Euroopa majandusruumis.⁴
- Eelkõige moodustatud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks, kellel võrreldes suurte ettevõtetega on raske Euroopa turule siseneda.
- Liikmed teevad Grupeeringus koostööd, kuid on iseseisvad nii juriidilistes kui majanduslikes küsimustes.
- Ei ole kasumi teenimisele suunatud: eesmärgiks on toetada oma liikmete äritegevust.

Mis on Euroopa majandushuvide grupeeringu eesmärk?

Euroopa Majandushuvide Grupeeringu eesmärgiks on koostöö erinevates ärivaldkondades, näiteks ostu- või turundusliitude loomine, ühised uuringu- ja arendusprojektid või ka töötajate ja nende täiendõppega seonduv koostöö. Grupeeringu eesmärgiks on ka oma liikmetele äritegevuse lihtsustamine või arendamine ühendades vajalikud rahalised vahendid, töökohad ja kogemused. See viib tavaliselt paremate tulemusteni võrreldes iga liikmesriigi enda individuaalsete pingutustega.

Näited:

⁴ Euroopa majandusruum = Euroopa Liit pluss Liechtenstein, Norra ja Island

- *Ostud:* Mitmed paberi jaemüüjad on loonud ühisostude korraldamiseks ja ühise turundusstrateegia väljatöötamiseks Euroopa Majandushuvide Grupeeringu. Samuti on Euroopa Majandushuvide Grupeeringu kaudu mitmed keskmise suurusega värvi- ja lakitootjad oma positsioone tugevdanud tooraine ostuhindade läbirääkimistel
- *Ühine turundustegevus:* Mitmed käsitöö ettevõtted Eire's ja Põhja-Iirimaal on kohaliku käsitöö müügi edendamiseks samuti loonud Euroopa Majandushuvide Grupeeringu.
- *Hankijate liidud töövõttude korraldamiseks*
- *Transport ja logistika:* terve rida eelkõige keskmise suurusega Euroopa transpordi- ja logistikafirmasid on loonud rahvusvahelise transpordi ja logistika koordineerimiseks ja ratsionaalsemaks kasutamiseks EMG.

1.2.2.2. Asutamine

➤ **Liikmed:**

- Et Euroopa Majandushuvide Grupeeringu saaks ületada riigipiire, peab tal olema vähemalt kaks liiget kahest erinevast Euroopa majandusruumi riigist.⁵
- Juriidiliselt peab iga liige olema iseseisev
- Nii äriühingud, aktsiatega piiratud ettevõtted kui ka ettevõttes töötavad inividid võivad liikmeks saada

➤ **Euroopa Majandushuvide Grupeeringu Institutsioonid:**

Euroopa majandushuvide Grupeeringu peab olema vähemalt kaks institutsiooni: ühiselt tegutsevad liikmed ning üks või enam üldjuhti. Liikmed võivad moodustada ka edasisi institutsioone, näiteks nõukogusid, ekspertkomisjone, jne.

➤ **Asutamisdokument:**

EMG asutamisdokument peab olema koostatud kirjalikult ning sisaldama ettevõtte põhiantmeid (Euroopa Majandushuvide Grupeeringu nimi, registreeritud asukoht, põhieesmärk, liikmed, majandushuvide grupeeringu tähtaeg). Samas soovitatakse, et lisaks miinimumandmetele tuleks asutamislepingu koostamisel täpsustada ka muud olulised valdkonnad, näiteks institutsioonide andmed, koostöö, sissemaksete tegemine, vastutus, kasumi jaotamine ning kahjumi katmine.

Enne lepingu koostamist tuleb konsulteerida eksperdiga lähtudes pakutavates lahendustes individuaalsetest soovidest.

➤ **Avaldamine:**

Euroopa majandushuvide Grupeeringu regulatsioon on avalikustamissüsteemi osa, mis täielikult tagab kolmandate poolte kaitse.

- Euroopa Majandushuvide Regulatsiooni kandmine liikmesriigi vastavasse registrisse
- Lepingu dokumendi kui ka selle paranduste säilitamine samas üldsusele avatud registris
- Teadaannete avaldamine ametlikes riiklikes väljaannetes
- Teadaannete avaldamine ametlikes Euroopa Liidu väljaannetes

➤ **Sissemaksete tegemine:**

⁵ Ettevõtete ja juriidiliste isikute puhul sõltub see põhijuhtkonna asukohast. Eraisikute puhul sõltub see põhitöökoha asukohast, mitte aga isiku rahvusest. Kui Euroopa Majandushuvide Grupeeringu ei ületa riigipiire, tuleb see laiali saata.

Euroopa Majandushuvide Grupeeriingut saab asutada tehes või tegemata rahalisi sissemaksid kui ka mitterehaliste sissemaksete, oskusteabe jne kaudu. Üle 95% Euroopa Majandushuvide Grupeeriinguid asutatakse nii, et grupeeriing ise ei oma mingit omakapitali. Samas võib kapitali koguda aja jooksul.

➤ **Vastutus:**

Euroopa Majandushuvide Grupeeriingu liikmetel on piiramatult ühine vastutus Grupeeriingu ees. Lisaks võib grupeeriingu siseselt kehtestada partnerite vahel erinevaid vastutusmäärasid.

1.2.2.3. Muud

➤ **Positiivsed küljed:**

- Maksud: Euroopa Majandushuvide Grupeeriing ei pea maksma tehtud töö pealt makse, vaid kannab kasumid edasi oma liikmetele, kes maksavad makse vastavalt oma asukohariigis kehtestatud korrale.
- Kuna ühineda võivad erinevad liikmed (äriühingud, aktsiatega piiratud ettevõtted, üksikindiviidid – juristid, käsitöölised, füüsilisest isikust ettevõtjad), on võimalik moodustada huvitavaid ja konstruktiivseid kombinatsioone kasutades kogemusi ning äri- ja finantsalast oskusteavet.
- Euroopa Majandushuvide Grupeeriingud kindlasti vastavad teatud Euroopa Liidu projektide nõuetele (näiteks võib osutada kasulikuks kui Euroopa Liidu toetusi taotlevad grupid tegutseksid Euroopa Majandushuvide Grupeeriinguna).

➤ **Võimalikud raskused Euroopa Majandushuvide Grupeeriingute ees:**

- Grupeeriingu sisene suhtlus ja selle hind
- Keel
- Algne ebakindlus maksuküsimustes
- Kasumite jaotamine ja kahjumite katmine vastavate kokkulepete puudumise korral

➤ **Piirangud:**

1.2.2.4. Praktilisi näpunäiteid keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele Kesk- ja Ida-Euroopas

➤ **Liikmestaatus enne Euroopa Liiduga ühinemist:**

Reeglina on liikmestaatus Euroopa majandushuvide Grupeeriingus limiteeritud ettevõtetega, kes kuuluvad mõnda Euroopa Liidu liikmesriiki. Samas on ka kandidaatriikidel võimalusi ja vahendeid Euroopa majandushuvide Grupeeriinguga ühinemiseks hoolimata sellest, et ettevõtte asub Euroopa Liitu mittekuulavas riigis.

➤ **Assotsieerunud liikmed:**

See on heaks võimaluseks partneri kaasamiseks Euroopa Liitu mittekuuluvast riigist.

Näiteks: Tšehhi ettevõtte võib saada Saksa-Austria Majandushuvide Grupeeriingu liikmeks siis kui ta töötab grupeeriinguga, tasub teatud osa kuludest, saab proportsionaalse osa tuludest ning võtab enda kanda teatud Grupeeriingu sisesed finantskohustused.

➤ **Euroopa majandushuvide Grupeeriingud ja tegevjuhid Euroopa Liitu mittekuuluvatest riikidest:**

Ettevõtete/Euroopa Liitu mittekuuluvate riikide esindajad või tegevjuhid võivad samuti saada Euroopa Majandushuvide Grupeeriingute tegevjuhtideks.

Praeguseks on juba mitu näidet isikutest, kes tegutsevad Euroopa Majandushuvide Grupeeriingute tegevjuhtidena, näiteks ühe Lõuna-Saksamaa Majandushuvide Grupeeriingu tegevjuhiks on Türgi kodanik Istanbulist.

➤ **Muud võimalused:**

- Ühisettevõtte leping
- Euroopa Majandushuvide Grupeeriingu loomine Euroopa Liitu mittekuuluvasse riiki
- Euroopa Liitu mittekuuluvast riigist pärineva ettevõtte rajamine Euroopa Liidu riiki
- Indiviidide kaasamine Euroopa Liitu mittekuuluvatest riikidest eeldusel, et nende tegevus on suunatud Euroopa Liidu territooriumile.

➤ **Informatsioon ja konsultatsioonid**

Üksikasjalikumat informatsiooni Euroopa Majandushuvide Grupeeriingu kohta saab:

EWIV-Informationszentrum

Untere Vorstadt 11

D-71063 Sindelfingen (Stuttgart)

Tel: 0 70 31/61 86-80, Fax 0 70 31/61 86-86,

eMail: ewiv@libertas-institut.com

1.2.3. Euroopa Liidu Direktiivid

1.2.3.1. Avalikustamise nõuet käsitlev Euroopa Liidu Direktiiv

= 1. Direktiiv, vastu võetud 9.3.1968

Keda avalikustamise nõuet käsitlev Euroopa Liidu direktiiv mõjutab?

Enamuses riikides on see direktiiv rakendatav **osühingutele, aktsiaseltsidele ning aktsiatega piiratud ühingutele**. Direktiivi eesmärgiks on kaitsta kolmandate poolte vis-à-vis ettevõtteid.

Mis tuleb avalikustada?

- Ettevõtte asutamisdokument ja tema põhikiri ning põhikirja tehtud muudatused.
- Ettevõtte volitatud esindaja(d) (kaasa arvatud kas ettevõtte esindaja tohib ettevõtet esindada üksi või tohivad nad seda teha ainult ühiselt)
- Kes juhib ettevõtet ja kes teostab järelevõet ettevõtte tegevuse üle
- Märgitud aktsiate arv (aastate lõikes)
- Iga majandusaasta bilanss ja kasumiaruanne⁶
- Ettevõtte registreeritud asukoha muutus
- Ettevõtte tegevuse lõpetamist, kehtetust (vt. alltoodut) ja likvideerimist puudutavad asjaolud

⁶ Keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele on kehtestatud erikord: neil võimaldatakse esitada lühendatud bilanss (vt. Raamatupidamisdirektiiv).

Kus avalikustamine peab toimuma?

- Registri tuleb avada eraldi fail. Registri liik määratakse kindlaks igas liikmesriigis eraldi.
- Igas liikmesriigis on oma avalike teadaannete väljaanne, kus avaldatakse registri kanded või vähemalt viidatakse uutele kannetele.
- Ettevõtte ametlikud vormid ja tellimuslehed peavad sisaldama alljärgnevat:
 - Registri nimi, kus ettevõtte toimikut säilitatakse
 - Sissekande number
 - Ettevõtte ametlik struktuur ja asukoht
 - Viide ettevõtte likvideerimise kohta, kui kohane.Äripartneritel on sel juhul võimalus ettevõtte identiteeti kinnitada ja vajadusel registrist edasisi üksikasju hankida.

Praktilised tagajärjed:

- Teistel on võimalik minu ja mu ettevõtte kohta teavet hankida
- Samas on minul võimalus teiste kohta teavet saada ning enne ärisuhte alustamist potentsiaalse partneriga saan tema kohta registrit pidavalt kohtult hankida olulist informatsiooni (milline oli ettevõtte viimane bilanss, kes on ettevõtte volitatud esindajad, jne)
- Ettevõtetele on võimalik kehtestada ka trahve kui nad ei avalikusta oma bilanssi ja kasumiaruannet.

Muud sätted:

Avalikustamisdirektiiv reguleerib ka alljärgnevat:

- Kohustuste kehtivus:
 - kas kohustused tekkisid enne ettevõtte kandmist registrisse
 - ettevõtte esindajate õiguse ulatus ettevõtte esindamisel
- Kehtetus (näiteks ettevõtte asutamisel tehtud vead, mille tulemusena ei ole ettevõtet juriidiliselt asutatud) ja selle tagajärjed

1.2.3.2. Kapitali Direktiiv

= 2. Direktiiv, vastu võetud 13.12.1976

Rakendusala:

Ainult aktsiaseltsid

Eesmärk:

Ettevõtte asutamisdokumendi ja aktsiaseltsidele esitatud põhinõuete harmoniseerimine, et luua võrdne alus ettevõtte aktsionäride ja kreditoride kaitseks.

Sisu:

- Nominaalkapitali suurus peab olema vähemalt 25,000 eurot
- Ettevõtte asutamisdokument ja põhikiri peavad olema avalikustatud ja sisaldama alljärgnevat andmeid: ettevõtte märgitud ja kinnitatud kapitali suurus, aktsiate liigid ja nende arv, ettevõtte tegevus, registreeritud aadress, juhtimisinstantsioonid jne.)
- Reeglid kapitali säilitamiseks, et kreditoridel oleks piisav kindlustunne selle kohta, et ettevõtte varade väärtus on võrdne vähemalt selle nominaalkapitali summaga.
- Kapitali suurendamise ja vähendamise reeglid

1.2.3.3. Raamatupidamisdirektiiv

= 4. Direktiiv, vastu võetud 25.7.1978

Keda raamatupidamisdirektiiv mõjutab?

Raamatupidamisdirektiivi rakendatakse aktsiaseltsidele, osaühingutele, aktsiatega piiratud äriühingutele ja kaubandusühingutele kui piiramatu vastutusega partner on aktsiatega piiratud ettevõtte (näiteks GmbH & Co KG).

Raamatupidamisdirektiivi eesmärk:

- Mis? Erinevates liikmesriikides asuvate aktsiatega piiratud ettevõtete aastaaruanded peavad olema võrreldavad
- Kuidas? Ühtsete põhimõtete rakendamine ettevõtete bilansside koostamise ja ühtsete bilansivormide kehtestamise abil
- Miks? Bilansse kontrollivatel isikutel on kergem aastaaruandeid hinnata ja võrrelda

Regulatsioonid:

- **Aastaaruannete ja tegevusaruannete koostamine:**
Iga aktsiatega piiratud ettevõtte peab koostama aastaaruande ja tegevusaruande. Aastaaruanne koosneb kolmest osast: bilansist, kasumiaruandest ja aastaaruande lisadest (vaata joonist). Bilansis ja kasumiaruandes peavad olema kajastatud teatud andmed (vt. näidet leheküljel 11) ning ka aastaaruande lisades kajastuva informatsiooni kohta on koostatud reeglid (näiteks, kasutatud hindamismeetodid, märgitud aktsiate arv, pikaajaliste üle 5 aastase maksetähtajaga kohustuste summa). Tegevusaruanne peab sisaldama teatud miinimumteavet (näiteks, mis on ettevõtte tulevikuplaanid, millised on käimasolevad uuringu- ja arengutegevused, jne).
- **Hindamismeetodid:** Põhimõtted, millest lähtudes koostatakse ettevõtte bilanss, on järgmised: ettevaatuspõhimõtte (näiteks teadaolevate riskide ja kahjumitega arvestamine), järjepidevuse printsiip (toodete hindamisel võetakse aluseks tootmis- ja hankekulud)
- **Audit:** Ettevõtte aastaaruanne ja tegevusaruanne tuleb lasta auditeerida vannutatud audiitori poolt⁷ (vt. Audiitori Kvalifikatsiooni Direktiiv)
- **Avalikustamine:** Alljärgnev tuleb avalikustada:
 - Audiitori kinnitatud aastaaruanne (st. bilanss, kasumiaruanne, aastaaruande lisad)
 - Audiitori kinnitatud tegevusaruanne
 - Auditi läbiviinud audiitori tunnistus
 - Kasumi jaotamise ettepanek

Lihtsustatud võimalused keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele:

Liikmesriigid võivad keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele kehtestada ka lihtsustatud võimalusi:

	Väikeettevõtted	Keskmise suurusega ettevõtted
Bilansi koostamine	Lühendatud	

⁷ Liikmesriigid võivad vabastada väikeettevõtted (mitte aga keskmise suurusega ettevõtted) aastaaruannete auditeerimise kohustusest (vt. Raamatupidamisdirektiiv). Sellest hoolimata tuleb aastaaruanded koostada kooskõlas Direktiiviga (vorm, hindamisalused, jne).

Bilansi avaldamine	Lühendatud	Lühendatud
Kasumiaruande koostamine	Lühendatud	Lühendatud
Bilansi avaldamine	Vabastatud	
Lisade koostamine	Lühendatud	
Lisade avaldamine	Lühendatud	Lühendatud
Audit	Vabastatud	
Tegevusaruande avaldamine	Vabastatud	
Audiitori järeldusotsuse avaldamine	Vabastatud	

Allikas: Günter Christian Schwarz, *Europäisches Gesellschaftsrecht – ein Handbuch für Wissenschaft und Praxis, Baden-Baden 2000*

Millal on ettevõtte käsitletav keskmise või väikese suurusega ettevõtteks lähtudes Raamatupidamisdirektiivist?

Erinevalt Euroopa Liidu tavade finitsioonist keskmise ja väikese suurusega ettevõtete kohta, pakub Raamatupidamisdirektiiv teatud suuruse kriteeriumid, mille alusel ettevõtteid klassifitseeritakse kas keskmise või väikese suurusega ettevõtteks:

	Väike	Keskmine	Suur
Bilansimaht	Kuni 3,125 m eurot	Kuni 12,5 m eurot	Üle 12,5 m euro
Neto realiseerimiskäive	Kuni 6,25 m eurot	Kuni 25 m eurot	Üle 25 m euro
Töötajate arv	Kuni 50	Kuni 250	Üle 250

Allikas: Günter Christian Schwarz, *Europäisches Gesellschaftsrecht – ein Handbuch für Wissenschaft und Praxis, Baden-Baden 2000*

Siinkohal tuleb arvestada järgmisega:

- Ettevõtte on klassifitseeritav keskmise või väikese suurusega ettevõtteks kui ta vastab vähemalt kahele tabelis toodud kolmest tingimusest kahe või enama üksteisele järgneva majandusaasta jooksul
- Ettevõtte bilansimaht koosneb järgmisest: kontod A-E varade poolel; raporti vormil - kontod A-E
- Neto realiseerimiskäive on ettevõtte põhitegevuse toodete või teenuste müügi maht miinus käibemaks [*Mehrwertsteuer*] ja teised käibega otseselt seotud maksud
- Valuuta konverteerimisel rahvusvaluutasse lubatakse kuni 10% suurust kõikumist üle tegelike summade
- Ettevõtte suuruse kohta kehtestatud kriteeriumid ja sellega kaasnevad raamatupidamisnõuded vaadatakse üle iga viie aasta tagant. Järgmine täiendus tehakse 2004. aastal.

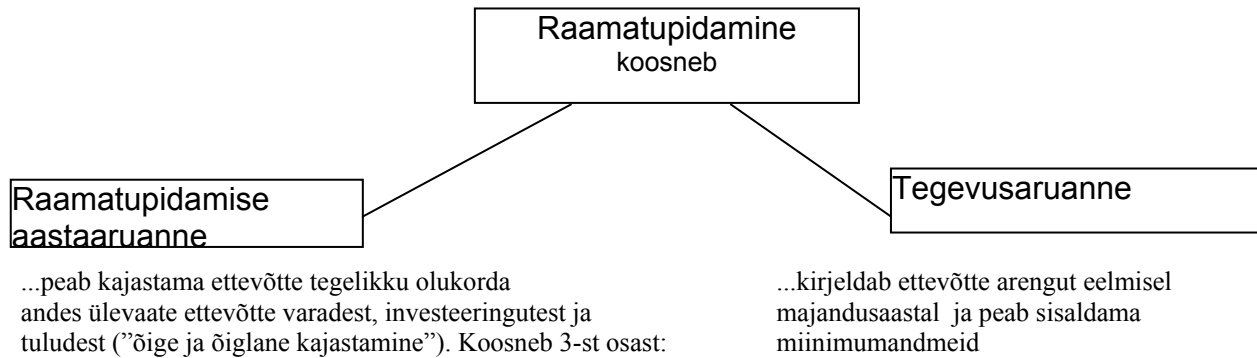
Kokkuvõtte:

Käesoleva direktiivi eesmärgiks, mis sisaldab üle 40 valikuõiguse, ei ole lõplikult harmoniseerida Euroopa Liidu riikides kasutusel olevaid erinevaid raamatupidamissüsteeme. Erinevate Euroopa Liidu liikmesriikide aktsiatega piiratud ettevõtete kasumi ja omakapitali

küsimused ei ole veel omavahel võrreldavad – bilansi analüüs osutub raskeks igapähele, kes ei ole kursis vastava liikmesriigi seadusandlusega.

* * * * *

Ülevaade Raamatupidamisdirektiivis nõutavatest raamatupidamisdokumentidest:

Bilanss

- Tabeli või raporti vormis olenevalt liikmesriigi nõuetest
- Kindlaksmääratud vorm
- Liikmesriigid võivad lubada keskmise ja väikese suurusega ettevõtetel kasutada lühendatud varianti

Kasumiaruanne

- Tabeli või raporti vormis olenevalt liikmesriigi nõuetest
- Kindlaksmääratud vorm
- Liikmesriigid võivad lubada keskmise ja väikese suurusega ettevõtetel kasutada lühendatud varianti

Lisad

- Peavad selgitama bilanssi, kasumit ja kahjumit
- Puudub kindlaksmääratud vorm
- Peavad sisaldama teatud miinimumandmeid
- Liikmesriigid võivad lubada keskmise ja väikese suurusega ettevõtetel kasutada lühendatud varianti

Aktsiatega piiratud ettevõtetele kehtestatud bilansivorm:

Märkus: Iga bilansi- ja kasumiaruande kirje kohta tuleb tuua ka eelmise majandusaasta vastav näitaja. Liikmesriigi kohalik seadusandlus võib nõuda ka arvnäitajate korrigeerimist juhtudel, kui arvnäitajad ei ole võrreldavad (näiteks inflatsiooni tõttu).

Alljärgnev on ainult väikestele ettevõtetele mõeldud bilansi vorm (see, kas bilanss tuleb koostada tabeli või raporti vormis sõltub liikmesriigis kehtestatud nõuetest). Keskmise suuruse ja aktsiatega piiratud suurettevõtete vorm sisaldab terve rea täiendavaid kategooriaid, kuid bilansi struktuur jääb samaks.

Lühendatud bilanss väikeettevõtetele: tabeli vorm

Varad	Kohustused
A. Sissemaksed aktsiakapitali	A. Omakapital I) Kapitali suurus II) Preemiad III) Ümberhindlusreserv IV) Reservid V) Edasikantud kasum/kahjum VI) Majandusaasta tulemus
B. Ettevõtte asutamise- ja laiendamiskulud	B. Viitvõlad
C. Varad I) Immateriaalne põhivara II) Põhivara III) Finantsvara	C. Võlakohustused (nii lühi, kui pikaajalised kohustused)
D. Käibevara I) Aktsiad II) Nõuded (kaasa arvatud üle 12 kuu pikkused nõuded) III) Aktsiad ja väärtpaberid IV) Pangakrediit, giro-kontod, tšekid, sularaha	D. Tulevikuperioodidele kantud summad
E. Tulevikuperioodidele kantud summad	E. Majandusaasta kahjum
F. Majandusaasta kahjum	

Lühendatud bilanss väikeettevõtetele: raporti vorm

A. Sissemaksed aktsiakapitali
B. Ettevõtte asutamise- ja laiendamiskulud
C. Varad I) Immateriaalne põhivara II) Põhivara III) Finantsvara
D. Käibevara I) Aktsiad II) Nõuded (kaasa arvatud üle 12 kuu pikkused nõuded) III) Aktsiad ja väärtpaberid IV) Pangakrediit, giro-kontod, tšekid, sularaha
E. Tulevikuperioodidele kantud summad
F. Lühiajalised kohustused (maksetähtaeg 12 kuu jooksul)
G. Pikema kui 12 kuud kasutusega käibevarad
H. Varad kokku pärast lühiajaliste kohustuste mahaarvamist
I. Pikaajalised kohustused
J. Viitvõlad
K. Tulevikuperioodidele kantud summad
L. Omakapital I) Aktsiakapital II) Preemiad III) Ümberhindlusreserv IV) Viitvõlad V) Edasikantud kasum/kahjum VI) Eelmise majandusaasta tulemus

1.2.3.4. Audiitori Kvalifikatsiooni Direktiiv

= 8. Direktiiv, vastu võetud 10.4.1984

Audiitori Kvalifikatsiooni Direktiiv kehtestab võrdsed kogu Euroopas kehtivad kvalifikatsiooninõuded audiitoritele, kes kontrollivad aktsiatega piiratud ettevõtete aruandeid (vt. Raamatupidamisdirektiiv). Audiitorid peavad läbi viima seaduses sätestatud auditi koos erikontrolliga. Audiitor ei tohi auditit läbi viia siis, kui ta ei ole sõltumatu! Kõigi seaduses sätestatud kohustusliku auditi läbiviimise õigust omavate eraaudiitorite ja auditi ettevõtete nimed ja aadressid peavad olema üldsusele kättesaadavad.

1.2.3.5. Ühe-mehe Ettevõtte Direktiiv

= 12. Direktiiv, vastu võetud 21.12.1989

Selle direktiivi kohaselt peavad kõik liikmesriigid tagama ühe-mehe ettevõtte loomise võimaluse. See võimalus puudus mitmes liikmesriigis enne käesoleva direktiivi jõustumist. Täna saavad ettevõtted kogu Euroopa Liidus luua piiratud vastutusega ühe-mehe ettevõtteid.

Piiratud vastutusega ühe-mehe ettevõtted (ja ühe-mehe aktsiaseltsid juhul kui nad on liikmesriigis lubatud) peavad samuti järgima Avalikustamisdirektiivis kehtestatud nõudeid; st. peavad olema registrisse kantud ja täitma üldisi avalikustamisnõudeid. Ülejäänud küsimustega tegeleb riiklik seadusandlus. See kehtib ka kapitali hankimise kohta ettevõtte asutamisaas; seega liikmesriikidel on õigus nõuda miinimum omakapitali.

Probleemid:

Teatud õiguste tõttu, mis direktiivi rakendamisel on jäetud liikmesriikide otsustada, võib esineda nn "vastutuslõkse" piiratud vastutusega ühe-mehe aktsiaseltsi asutamise korral, kui ei olda kursis vastava riigi seadusandlusega. Seetõttu on enne ettevõtte asutamist soovitatav tellida põhjalikke konsultatsioone, eriti kui loodav ettevõtte asub välismaal.

1.2.4. Kohtumõistmise Koha ja Kohtuvõimu Täideviimise Euroopa Konventsioon

1.2.4.1. Sissejuhatus

➤ **Konventsioon reguleerib alltoodud valdkondi:**

- Välismaal tehtud tehingute korral, kas minu asukohariigi kohtul on kohtuvõimu täideviimise õigust ning millal omavad välisriigi kohtud kohtuvõimu täideviimise õigust?
- Kas minu asukohariigi kohtus tehtud otsused omavad mõjujõudu välismaal ning kuidas jõustatakse täideviimise otsus välismaal?

➤ **Rakendamine:**

- Ainult tsiviil- ja äriasjades
- Ei ole rakendatav maksu- ja tollimaksude küsimustes, administratiivküsimustes, pankroti või ettevõtte asutamisega kaasnevates küsimustes

1.2.4.2. Milline kohus omab õigustülides rahvusvahelist kohtumõistmisõigust?

Põhimõtteliselt rakendatakse alljärgnevat: Kohtumõistmisõigust omav kohus asub Konventsioonile allakirjutanud riigis, kelle territooriumil asub kohtusse kaevatud ettevõtte või juriidilise isiku peakontor, või kus süüdistatav on resident (hoolimata süüdistatava rahvusest).

Ettevõtte registreeritud kontori asukoht määratletakse kooskõlas vastava riigi eraõiguse seadusega, kusjuures erinevate riikide seaduste tõlgendamisel eksisteerivad teatud erinevused (ettevõtte asukoha teooria versus asutamisteooria).

Erandid: Alljärgnevate juhtumite esinemise korral omavad kohtud alati kohtumõistmisõigust hoolimata süüdistatava residentsusest:

Õigustüli:	Kohtumõistmisõigust omav kohus:
... Ehitiste ja varadega, ehitiste ja varade rentimise ning liisimisega seotud omandiõigustülid:	Kus hoone või vara asub (eraotstarbel renditud/liisitud varade kohta rakendatakse eraldi reegleid)
.... Avalikesse registritesse tehtud kannete kehtivus:	Kus registrit peetakse
.... Patentide, kaubamärkide, disainide ja kasulike mudelite registreerimine või kehtivus:	Kus kaitstav õigus on registreeritud
.... Kohtuotsuse täideviimine:	Kus kohtuotsuse täideviimine toimub

Erilepingud kehtivad ka teatud lepinguliste kohustuste täitmise (näiteks teatud lepingute puhul saab tootjaid kohtusse kaevata välisriigis), töölepingute, kindlustusprobleemide ja tarbijakaitse küsimuste korral. Näiteks viimasel juhul on tarbijatel õigus valida kohtupidamise kohaks kas riik, mille resident ta on, või hankija ettevõtte asukohariik.

Märkus:

Süüdistatavad peavad enne kohtuprotsessi algust hoolikalt kontrollima, kas kohtuasjaga tegelema asuv kohus üldse omab kohtumõistmisõigust⁸. Kui süüdistatav on kohtumõistmisprotsessi juba lülitunud (saadab kohtule kirjaliku vastuse talle esitatud kaebuse kohta ja esitab vastuväiteid) ning lõpuks avastab tehtud vea, on tavaliselt juba liiga hilja – kohus, kes ei oleks pidanud antud küsimuses kohtumõistmisõigust omama, saab selle automaatselt, kui süüdistatav lülitub kohtumenetlusprotsessi.

Lisaks tähelepanu pööramisele faktile, et kohtud ei pruugi omada kohtumõistmisõigust, peab süüdistatav siiski oma kommentaare antud juhtumi kohta andma või esitama oma vastuväited. Viimase eeliseks on eelkõige see, et kui selgub, et kohus siiski omab juhtumi üle kohtupidamisõigust, siis süüdistatava vastuväiteid ei ole võimalik klassifitseerida 'tähtaegunud esitusena' ja välja jätta.

1.2.4.3. Välismaal tehtud kohtuotsuste tunnustamine/rakendamine

⁸ Selles kontekstis tuleb kohtuvõimu relevantsust kohtuasja ja asukoha suhtes kontrollida.

Põhimõtteliselt rakendatakse alljärgnevat: Konventsiooniga ühinenud riigis tehtud kohtuotsuseid tunnustatakse teistes Konventsiooniga ühinenud riikides ning eraldi protseduuri selleks ette ei ole nähtud. Samuti otsused, mis on tehtud Konventsiooniga ühinenud riigis ning mis on selles riigis jõustatavad, on jõustatavad ka teistes Konventsiooniga ühinenud riikides eeldusel, et need otsused on kuulutatud jõustatavateks huvitatud osapoolle avaldusele saadetud vastuses.

Hageja peab seega esimesena esitama avalduse teisele riigile. Protsess on suhteliselt kiire, sest taolisi avaldusi saab siiski esitada erijuhtudel. Samas tuleb märkida, et asjaolu ennast ei kontrollita, mis tähendab, et asjaosalise riigi seadusandlusest erinevaid kohtuotsuseid (mis võivad ka riigi juriidilise süsteemi seisukohalt olla ebaõiglasel) saab tunnustada ja jõustada.

1.2.5. Euroopa Lepingute Konventsioon

1.2.5.1. Sissejuhatus

Vaidlusküsimustes on oluline mitte ainult teada, kas kohalik või välisriigi kohus omab kohtumõistmisõigust, vaid kas seda milline seadus on antud küsimuses rakendatav. Võib juhtuda, et õigustüli lahendatakse kohaliku kohtu ees, kuid kohus peab oma otsuse tegemisel rakendama välisriigi seadusandlust. Euroopa Lepingute Konventsioon sätestab, millised riiklikud seadused on rakendatavad kohustetele, mis sisaldavad erinevate riikide seadusi.

Rakendamine on välistatud muu hulgas järgmistel juhtudel:

- Vahetusvõlakirjadel, tšekidel jne põhinevad kohustused
- Äriseadustik (näiteks, ettevõtete asutamine, vastutusküsimused)
- Kindlustuspoliisid ja kohtupidamiskoht (cf. p. 14/15).

1.2.5.2. Millist seadust rakendada?

➤ Ettevõtjate vahel sõlmitud lepingud:

Lepingu pooltel on õigus vabalt valida, millise riigi seadusandluse kohaselt leping koostada. See valik võib olla selgelt väljendatud või võib ilmnedas asjaoludest, näiteks regulaarne kaubandustegevus. Valiku võib teha ka tagantjärele ning kompromissvalik on samuti võimalik. Kui lepingu pooled ei suuda otsustada konkreetse riigi juriidilise süsteemi kasuks, siis leping lähtub seadusandlusest, mis kehtib riigis, kus lepingu pool teenuse osutamiseks omab ettevõtte haru; st. kaubamüüja riigi seadusandlus või teenust osutava riigi seadusandlus.

➤ Klientidega sõlmitud lepingud:

Lepingud, mille ettevõtte sõlmib klientidega, alluvad Euroopa Lepingute Konventsiooni punktile 5. See pakub klientidele piisavalt head kaitset. Reeglina lähtutakse selle riigi seadusandlusest, mille resident klient on (erand tehakse ainult nende teenuste osas, mida eranditult osutatakse teises riigis – näiteks, kui klient ületab riigipiiri, et minna teise riiki juuksurisse).

➤ Töölepingud:

Juriidiliste süsteemide vahel valimine on keelatud, kui seeläbi töölisel kaotavad teatud õigusi (Euroopa Lepingute Konventsiooni punkt 6).

1.3. Väljavaated: Uued kavandatavad regulatsioonid

1.3.1. Euroopa eraettevõtted

Kokkuleppele on jõutud selles osas, et keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele kogu Euroopas peab kättesaadav olema oma struktuur, mis vastab nende ettevõtete ootustele. Euroopa Eraettevõtte on kavandatud teatud "Euro äriühinguna," mis võib vabalt valida tegevuseks sobiva asukoha, ilma komplikatsioonideta muuta oma äri asukohta ning suhteliselt vabalt korraldada oma ettevõtte struktuuri ja juhtimist. Regulatsiooni projekti tutvustati septembris 1998.

1.3.2. Euroopa aktsiaselts (*Societas Europaea* - SE)

Euroopa Parlamendis on käimas vaidlused ettepanekute üle Euroopa aktsiaseltsi moodustamise võimaluste kohta (*Societas Europaea* – SE). SE pakuks erinevates liikmesriikides tegutsevatele ettevõtetele võimaluse valida ettevõtlusvorm kooskõlas Ühenduse seadusandlusega. See võimaldaks ettevõttel tegutseda kogu Euroopas ühtsete reeglite alusel, ühe ja sama juhtkonnaga, kasutades ühte aruandlussüsteemi ilma, et tekiks vajadus erinevatesse riikidesse tütarettevõtete loomise järele, kes sel juhul peaksid lähtuma vastava liikmesriigi seadusandlusest. SE oma juriidilise struktuuriga pakub seega siseturul tegutsevatele ettevõtetele olulist administratiivkulude kokkuhoiu võimalust.

Lisaks Tööliste Staatuse Direktiivile SE-s, on SE loomine viinud läbirääkimisteni tööliste õiguste üle. Kui ei suudeta kokku leppida kõiki pooli rahuldava töökorralduse osas, siis rakendatakse direktiivi lisas toodud standardreegleid. Need reeglid näevad ette, et SE juhtkond kohustub äriasjust regulaarselt aru andma ning äriasjust informeerima ja konsulteerima ka töötajate esindajaid koostatud raportite põhjal.

Need kaks juriidilist instrumenti avaldatakse tõenäoliselt 2001. aasta alguses ning hakkavad kehtima 2004. aastast.

1.3.3. Euroopa kooperatiiv

Euroopa Kooperatiivi loomist on samuti planeeritud ning selle eesmärgiks on toetada oma liikmete ärihuve – olgu liikmeteks siis käsitöölised, põllumehed, kaupmehed, tarbijad või töötajad. Kooperatiivi liikmete vastutus peab olema piiratud nende aktsiakapitaliga kui põhikirjas ei ole sätestatud teisiti.

1.4. Mõju keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele

Euroopa Liidus võimaldatud ettevõtte asutamise vabaduse seisukohast lähtudes on saavad kandidaatriikide ettevõtted Euroopa Liiduga ühinemisel täiesti uued võimalused. Samas peavad kandidaatriigid arvestama ka võimalusega, et üha enam välisettevõtteid võib valida oma asukohaks just nende asukohariigi suurendades seega konkurentsi .

Olenevalt kandidaatriigist võib ühinemine kaasa tuua teatud paranduste tegemise vajaduse äriühingu õigusesse ja ühe-mehe ettevõtteid reguleerivasse seadusandlusesse. Eelkõige võib

see puudutada teatud avalikustamismõnudeid ja ettevõtte registreerimiskohustust. Raamatupidamisdirektiiv sätestab suurema läbipaistvusnõude aktsiatega piiratud ettevõtete raamatupidamis- ja aastaaruannetele. Tulevikus tuleb raamatupidamise aastaaruanded koostada lähtudes kindlatest põhimõtetest, mis võivad nõuda ettevõtelt raamatupidamise ümberkorraldamist ja uut lähenemisviisi bilansi ja kasumiaruande koostamisel, et viia need vastavusse Euroopa Liidus kehtestatud standardite ja raamatupidamismudelitega.

1.5. Kohandamisstrateegiad

1.5.1. Ettevõtte asutamise vabadusega kaasnevad riskid & võimalused

Ettevõtetele loob ettevõtte asutamise vabadus uusi võimalusi uutel turgudel. Firms, kes soovivad oma tooteid välismaal müüa või seda juba teevad, võivad luua rahvusvahelisi äriühinguid (näiteks Euroopa majandushuvide Grupeeringu loomine) ning seega suurendada oma turupotentsiaali kasutades ühiseid müügikontoreid või turundusstrateegiaid. Lisaks avaneb neil siis võimalus kasutada oma partneri turundussüsteemi ja oskusteavet.

Samas nõuab piiride avanemise tagajärjel kasvav ettevõtetevaheline konkurents uusi turundusstrateegiaid. Et hoida oma turupositsiooni asukohariigis, kus piiride avanemise tulemusena tekib juurde terve rida konkurente, peavad ettevõtted oma tegevuses põhitähelepanu pöörama kliendile: ainult siis, kui kliendid on ettevõtte tegevusega rahul ning kui turul valitseb piisav nõudlus, on ettevõttel võimalik ellu jääda. Seetõttu tuleb ettevõtetel määratleda oma sihtgrupid:

- Kas ma tahan töötada äriklientide heaks (tööstus, käsitöölised, avalik sektor)?
- Kas ma tahan töötada eraklientide heaks (noored või vanad, trenditeadlikud või konservatiivid)?
- Millise sissetulekuga grupist ma olen huvitatud?
- Millised on hinnad minu sektoris?
- Kui palju potentsiaalseid kliente mul on?

Lisaks peavad ettevõtted esitama endale järgmised küsimused:

- Kas mu ettevõtte asukoht on sobilik? (transpordi kasutamise võimalus klientidele/hankijatele)
- Kuidas on võimalik potentsiaalseid kliente juurde saada kasutades reklaami ja milliseid reklaamikanaleid kasutada?
- Kuidas ma saan oma püsikliente kinnistada? Rahulolevad kliendid on ettevõttele parimaks reklaamiks. Lisaks on juba olemasolevate klientide säilitamine odavam kui uute juurdehankimine.
- Kus mu konkurendid asuvad ning mis on nende tugevad ja nõrgad küljed?
- Milline on mu konkurentide hinnapoliitika ning milliseid reklaamivõimalusi nad kasutavad?
- Kuidas mina oma konkurentidest erinen?
- Kas turul on veel vabu turunišše?

1.5.2. Juriidilise struktuuri valik

Euroopa äriühinguõiguse rakendamine mõjutab erinevaid riike erinevalt, kui eelkõige avaldab see mõju aktsiaseltsidele. Ettevõttele sobiva juriidilise struktuuri valikul tuleb eelkõige arvestada alltoodud aspektidega:

- Kas minu ettevõttele sobib paremini ühe-mehe ettevõtte või äriühingu vorm?

- Kas on kehtestatud litsentseerimistingimusi (näiteks käsitöölise ettevõtetele)?
- Vastutus / riskide jaotumine äriühingu sees
- Kuidas korraldatakse ettevõtte juhtimine?
- Äriühingu finantseerimine (näiteks, kas on kehtestatud miinimumkapitali nõue?)
- Läbipaistvus ja praktilisus
- Maksuaspektid

1.5.3. Raamatupidamisalased nõuded

Euroopa Liidus tegutsevatel aktsiaseltsidel on kohustus korraldada raamatupidamine (raamatupidamise aastaaruanne ja tegevusaruanne) kooskõlas kehtestatud kriteeriumidele ja kasutades kindlaksmääratud vormi. Ettevõtted peavad end kurssi viima Euroopa Liidus kehtivate nõuetega, mis siiski võivad erinevates liikmesriikides erineda. Järgmised nõuded kehtivad aga kõikidel juhtudel:

- Kõik tehingud tuleb raamatupidamises kajastada tekkepõhiselt, täies ulatuses ja õieti
- Iga raamatupidamiskirje kohta peab olema kirjalik algdokument
- Päeva jooksul toimunud sularaha liikumised peavad olema vastavas registris kajastatud
- Majandusaasta lõpus tuleb läbi viia inventuur

Samas mitte ainult aktsiaseltsidelt ei nõuta raamatupidamise korrektset korraldamist ja bilansse. Äriühingud ja ühe-mehe ettevõtted peavad samuti neid nõudeid järgima. Heal tasemel raamatupidamisarvestus aitab alati kalkulatsioonide koostamisel ning annab vastused järgmistele küsimustele

- Kokkuvõtte: kui palju on võimalik kokku hoida ja millistes valdkondades?
- Kulude analüüs: millised kuludest on üle keskmise ja miks?
- Milline on minu toodete või teenuste poolt toodetud kasum ja kahjum?
- Milline on minu madalaim hinnapiir?

Heal tasemel raamatupidamine omakorda võimaldab korrektse bilansi koostamist, mis teenib järgmisi eesmärke:

- On aluseks laenuläbirääkimistel pankadega
- On aluseks läbirääkimistel võimalike äripartnerite ja investoritega
- Bilansi analüüsi tulemusena on eksperdil võimalik avastada ja analüüsida ettevõtte nõrku kohti ja potentsiaali
- On aluseks järgmise majandusaasta eelarve ja kapitali planeerimisel

1.6. Küsimustik ettevõtetele

- Kas ma tean millise riikliku registri poole pean ma pöörduma, kui soovin informatsiooni teiste ettevõtete kohta (näiteks kui ma tahan lugeda võimaliku äripartneri viimast bilanssi või teada saada, kes on ettevõtte volitatud juht)?
 - Kui ma tahan oma tooteid või teenuseid välismaal müüa: kas mul peavad selleks olema välispartnerid kellega ma võiksin luua ühise müügipunkti? Kas Euroopa majandushuvide Grupeering tasub end sellises situatsioonis ära?
 - Kas ma tean korrektse raamatupidamiskorralduse põhitõdesid?
 - Kas ma tunnen raamatupidamise aastaaruande koostamise põhimõtteid (seaduses kehtestatud bilansi ja kasumiaruande vormid, hindamisalused, jne)?
 - Kas mu ettevõttel on usaldusväärne audiitor, kes omab õigusi aastaaruande auditiks?*
 - Kas ma igal aastal esitan oma ettevõtte aastaaruanded äriregistrile?*
 - Kas ma olen äriregistrile esitanud olulised andmed oma ettevõtte kohta? *
 - Kas mu äritarvetel on kajastatud alljärgnev *: äriregister, kus mu ettevõtte on registreeritud, ettevõtte registreerimisnumber äriregistris, äriregistri kande number ning ettevõtte juriidiline struktuur ja asukoht?
- * kehtib ainult aktsiaseltsidele (AG), osaühingutele (GmbH), aktsiatega piiratud äriühingutele (KG auf Aktien) ja kaubandusettevõtetele kui partner, kel on piiramatu vastutus, on aktsiatega piiratud ettevõtte.

2. Monopolivastane seadus

2.1. Taust

Euroopa Liidu õiglase kaubanduspoliitika eesmärgiks on kõrge konkurentsitaseme säilitamine siseturul. Tarbijatele tähendab see eelkõige madalamaid hindasid, laiemat tootevalikut ja tehnilisi uuendusi. Konkurentsi moonutamise ärahoidmiseks siseturul on vajadus kontrollida ettevõtte tegevuse vastavust Euroopa Liidu monopolivastaste seadustega.

Monopolivastase poliitika eesmärgiks on alljärgnev:

- teatud turgude monopoliseerumise ärahoidmine
- takistada ettevõtetel turu omavahelist jaotamist
- ära hoida situatsioon, kus üks või enam ettevõtet üritavad kuritarvitada oma jõudu nõrgemate ettevõtete suhtes (dominantse positsiooni kuritarvitamine)
- takistada liikmesriikide valitsustel ignoreerida seadusi pakkudes näiteks soodsamaid tingimusi teatud ettevõtetele või eravõtetele (riigi toetused)

Euroopa monopolivastane seadus keskendub eelkõige konkurentsipiirangutele, mis on kehtestatud kauplemise piiramiseks liikmesriikide vahel. Ühes liikmesriigis kehtivaid konkurentsipiiranguid hinnatakse seetõttu alati kooskõlas riikliku monopolivastase seadusandlusega.

2.2. Kehtivad Euroopa reeglid & regulatsioonid

2.2.1. Kartellikeeld

2.2.1.1. Rooma lepingu punkt 81⁹, ja selle rakendamine

Rooma Lepingu punkti 81 kohaselt on keelatud ettevõtete vahel sõlmida lepinguid või arendada tegevust, mis "võivad kahjustada liikmesriikide vahelist kaubandustegevust ning mille eesmärgiks on konkurentsi ärahoidmine, takistamine või moonutamine ühisturul."

Keeld kehtib nii horisontaallepingutele (kus kõiki ettevõtjaid käsitletakse majandusprotsessis samas järgus olevatena) kui ka vertikaallepingutele (kus ettevõtjaid käsitletakse majandus- ja kauplemisprotsessis erinevates järkudes olevatena ning ei ole omavahel konkurendid).

Rikkumiste juriidilised tagajärjed: Taolised lepingud on kehtetud. Komisjon võib asjassepuutuvatelt ettevõtetelt nõuda rikkumiste lõpetamist ja manitseda neid hoiduma uutest rikkumisjuhtudest ning võib kehtestada ka trahve.

⁹ Leping, millega loodi Euroopa Ühendus lepingusse paranduse sisseviimise tulemusena 2. oktoobril 1997 (Amsterdami Leping).

Rooma Lepingu punkti 81 rakendamiseks peab eelnevalt olema täidetud 4 kriteeriumi (vt. joonist):

1. Lubamatute lepingute puudumine ettevõtete vahel: näiteks ostu- ja müügihindade fikseerimine, turu jagamine, lepingud toote hulkade kohta, jne. See kehtib kõikides ärivaldkondades: kartellid on võimalikud ainult seoses kaupade, teenuste ja kapitaliga.

Näiteks: igakuiste lepingute sõlmimisel toote hulga kohta ja miinimumhindade kokkuleppimise tulemusena õnnestus 15-l ettevõttel hoida poliüpropüleenplasti kilo hinda stabiilse hoolimata sellest, et turule tuli ka uusi tootjaid. Komisjon käsitles seda käitumist Rooma Lepingu punkti 81 rikkumisena ning kehtestas trahvid.

Ettevõtted A ja B lepivad kokku, et jaotavad omavahel territooriumi ning annavad lubaduse, et teise ettevõtte territooriumil nad äritegevust ei alusta. See vähendab konkurentsi ning lisakasumid teenitakse klientide arvel.

Mitu ettevõtet lepivad suuliselt kokku, et milline ettevõtte nende hulgast teeb hankekonkursil madalaima pakkumise. See õõnestab hankekonkursside korraldamise eesmärki, mis peaks objektiivselt kindlaks määrama kõige soodsama pakkumise ja kokku hoidma maksuraha.

Mitte ainult spetsiaallepingud ei ole keelatud – keelustatud on ka nn “kooskõlastatud tegevused” (st. kui ettevõtted kasutavad ühist informatsiooni või taktikat oma tegevuse korraldamisel viisil, mis välistab konkurentsiga kaasnevad riskid ning mille tulemusena saavutatakse klientidele turutingimused, mis ei lange kokku vaba kaubanduse nõudmistega).

2. Olulisus siseturul:

Leping on rakendatav siseturul

- kui leping kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandustegevust (näiteks kartellilepped, mis “ainult” mõjutavad riikidevahelist kaubandustegevust ning mis on reguleeritud ainult riiklike monopolivastase seadusandlusega, mitte Euroopa Liidu monopolivastase seadusandlusega).
- kui turusituatsioonis on oluline halvenemistrend: sel juhul peab asjaosaliste ettevõtete kogukäive ületama 300 miljonit eurot.

3. Konkurentsivastane mõju:

Kas ettevõtte lepingul on konkurentsivastast mõju või mitte, sõltub asjassepuutuvate ettevõtete turuosa suurusest. Turuosa kindlaksmääramine on samas keeruline: nii turu kindlaksmääramine *geograafilises mõttes* (üks liikmesriik või mitu liikmesriiki) kui ka turu kindlaksmääramine *olulisuse mõttes* (tarbija seisukohalt – millised tooted on identsed või võrdsed asjassepuutuva ettevõtte poolt pakutavatega) võivad mõlemad osutada olulisteks. Reeglina võetakse läveks 5%-ne turuosa eeldusel, et leping sõlmitakse kahe sama tootmis- või kauplemistasemel oleva ettevõtte vahel (horisontaalleping), või 10%-ne turuosa kui leping sõlmitakse kahe erineva tasemega ettevõtte vahel (vertikaalleping).

Alltoodud meetmed on konkurentsile piirava mõjuga: ekspordikeeld, impordikeeld, edasimüümiskeeld, territoriaalsed garantiid, tugeva turupositsiooniga ettevõtte poolt kehtestatud kauplemistingimused – kui need ei allu Komisjoni poolt kehtestatud vabastusõigusele (vt. järgmine peatükk). **Keskmise ja väikese suurusega ettevõtted ei pea taolisi tingimusi kannatama!**

4. Vabastusvõimalus:

Konkurentsi piiravaid lepinguid on talutavad ainult individuaal- või erijuhtudel (grupi vabastus) kui täidetud on alljärgnevad tingimused:

- Klientidele tehingust kasusaamise võimaldamine
- Kaupade tootmise ja edasimüügi parandamine
- Tehnika ja majandusarengu edendamine

Individuaalseid vabastusi on võimalik anda Komisjoni kehtestatud spetsiaalreeglite abil. Samuti antakse grupivabastusi Komisjoni kehtestatud reeglite kaudu. Grupivabastusi on näiteks antud teatud liiki frantsiisilepingutele, edasimüügi ainuõiguse lepingutele ning teatud hankelepingutele. Kui ettevõtteid täpselt ei tea kas planeeritav leping rikub kartellikeeldu, võivad nad enne lepingu sõlmimist pöörduda Komisjoni poole sekkumatustõendi saamiseks. Kui ettevõtte arvab, et leping riske ei sisalda, annab Komisjon sekkumatustõendi, mis tagab, et asjassepuutuvate ettevõtete käitumine ei ole vastuolus Rooma Lepingu punktiga 81. Sekkumatustõendil puudub vabastusvõimaluse andmise staatus; st kui tingimused muutuvad, võib esineda Rooma Lepingu punkt 81 rikkumisi.

2.2.1.2. Erikorraldused keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele

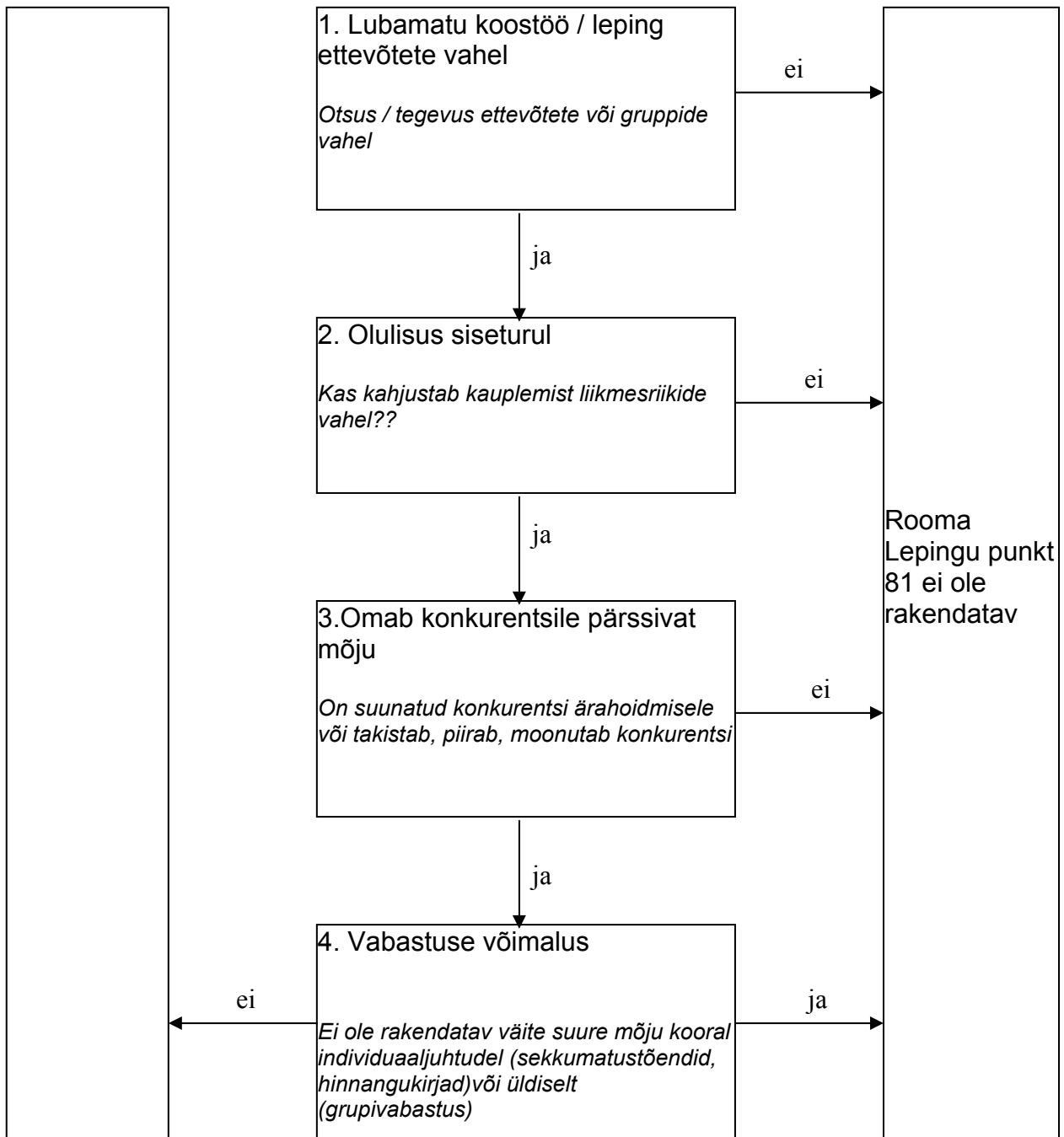
Keskmise ja väikese suurusega ettevõtete vahel sõlmitud lepingud reeglina ei oma sellist mõjuvõimu, et nad ohustaksid liikmesriikidevahelist kaubandustegevust või konkurentsi ühisturul. Seetõttu Komisjon oma 9.12.1997 teadaandes¹⁰ rõhutab, et keskmise ja väikese suurusega ettevõtete vahel sõlmitud lepingud ei kuulu reeglina keelustamisele vastava Rooma Lepingu punktile 81 (1). Seepärast tegutseb Komisjon taoliste lepingute suhtes ainult erakorralistel juhtudel (kui Komisjon tuvastab pöördumatu ohu konkurentstile), milleks võib olla alljärgnev:

a) kui leping takistab konkurentsi vastava turu märkimisväärsel turuosal

b) kui konkurentsi vastaval turul piirab mitmete tootjate või kauplejate kehtestatud sarnaste lepingute paralleelse võrgustiku kumulatiivne mõju.

¹⁰ "Komisjoni 9.12.1997 teadaanne Rooma Lepingu punktiga 85 (1) mittereguleeritavate lepingute kohta

Rooma Lepingu punkt 81 ja selle rakendamine

Allikas: Wolfgang Kilian, *Europäisches Wirtschaftsrecht: EG-Wirtschaftsrecht und Bezüge zum deutschen Recht*, Munich 1996

2.2.2. Dominantse turupositsiooni kuritarvitamise keelustamine

Rooma Lepingu punkt 82 keelab dominantse turupositsiooni ebaõiget kasutamist kui see kahjustab liikmesriikidevahelist äritegevust. Kui ettevõtte turuosa on 50% või enam, siis klassifitseeritakse see kui dominantse turupositsiooniga ettevõtte. Vastav turg määratakse kindlaks kasutades nii materiaalseid kui geograafilisi kriteeriume (vt. ülal). Kui ettevõtte oma käitumisega on võimeline mõjutama turustruktuuri, mis iseenesest on juba nõrgenenud ettevõtte dominantse positsiooni tõttu, siis klassifitseeritakse antud käitumine kuritarvituseks. Samas on ainult dominantse turupositsiooni kuritarvitamine keelatud, mitte aga selle positsiooni saavutamine iseenesest.

Näiteks: Ettevõtte UBC oma brandiga "Chiquita" omab dominantset turupositsiooni Beneluxi maades ja Saksamaal. Oma klientidele oli ettevõtte sarnaste kaubasaadetiste eest kehtestanud erinevad hinnad omamata selleks mingit põhjust. Tavaliselt võib hankija kehtestada hinnad oma äranägemise järgi – tavaliselt kõrgemat hinda tasunud klientidel on võimalus valida mõni teine konkurentsivõimeline toode. UBC dominantse positsiooni tõttu turul ei olnud klientidel seda võimalik teha. Kuna UBC-l puudus objektiivne põhjus erinevate hindade kehtestamiseks, siis ülalkirjeldatud situatsioon on dominantse turupositsiooni kuritarvitamise näide.

Alltoodud näited riikidevahelistest takistustest on samuti käsitletavad kuritarvitustena:

- Ebasoodsate äritingimuste kehtestamine
- Kaupade ja teenuste kunstliku puudujäägi tekitamine
- Äripartnerite diskrimineerimine

Erandid puuduvad (ei eksisteeri individuaalseid ega grupivabastusi), kuid sekkumatustõendi andmine on võimalik. Juriidilised tagajärjed: näiteks kartellikeeld.

2.2.3. Euroopa Liidu kontroll ettevõtete ühinemise üle

Ettevõtted võivad ühineda oma konkurentsivõime tõstmiseks, kuid mida suuremad ettevõtted on, seda kõrgemaks kujuneb oht, et ühinemise tulemusena tekib nii tugeva positsiooniga ettevõtte, mis on võimeline moonutama konkurentsi turul. Seetõttu kontrollib ettevõtete ühinemisi Komisjon. Käivete summa, mille ületamise korral loetakse ettevõtete ühinemine Euroopa Liidu turule oluliseks, peab ületama 5 miljonit eurot. Seetõttu Euroopa Liidu kontroll ühinemiste üle ei mõjuta väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid.

2.2.4. Reklaamireeglid

Alljärgnev on keelatud:

- Siseturul kehtestatud diskrimineerivad ja äärmuslikud piirangud välisriikide toodetele
- Ebaõiged reklaamtekstid (klientide kaitsmiseks)
- Reeglid, mis kehtestavad välisettevõtetele teatud reklaamistrateegiad või siis keelustavad teatud reklaamistrateegiad
- Reklaami keelustavad reeglid kui reklaam on sisu poolest korrektne takistades seega vaba kauplemist

- Reeglid, mis keelustavad teatud toodete või kohtade reklaami (siin on tehtud ka erandeid)

2.2.5. Riigitoetuste kontroll

Rooma Lepingu punkt 87 keelustab riigitoetused, mis võivad moonutada konkurentsi Euroopa Liidus. Konkurentsi moonutamine võib tekkida eelkõige seetõttu, et doteeritud kaupadel on parem turupositsioon nende odavama hinna tõttu. Rooma Lepingu punktis 87 defineeritud toetused ei ole ainult abirahad, vaid ka rahalist väärtust lisavad soodustused nagu maksuvabastused või eriti soodsatel tingimustel antud laenud.

Kehtestatud on põhjalik toetuste nimekiri, mis on lubatud struktuuri edendamiseks teatud sotsiaalsetel või regionaalsetel põhjustel. Kui aga toetused ületavad mingi kindla piiri, peab Komisjon need enne toetuste laialijagamist avalikustama. Eksisteerib ka juhtumeid, kus Komisjon on nõudnud heakskiitmata toetuste tagasimaksmist.

2.2.6. Intellektuaalne vara

2.2.6.1. Patendiseadus

Tänaseks ei ole patendiseadusandlus erinevate liikmesriikide vahel veel harmoniseeritud, kuid Euroopa Patendikonventsiooni (EPC)¹¹ töö tulemusena on tuletatud ja loodud Euroopa patent. Kui patendi taotlusavaldus esitatakse Euroopa Patendiametile Münchenis¹², luuakse seejärel ühtsed riiklikud patendid kogu Euroopa Liidus (kusjuures patendi omanikul on õigus valida liikmesriigid, kus ta patendi jõustumist soovib). Patentide andmise protseduur kestab keskmiselt 44 kuud, kuid teatud tingimuste esinemise korral võib patenti väljastada ka kiirendatud korras ning selle eest lisatasu ei nõuta. Euroopa patendi kehtivustähtaeg on 20 aastat arvestatuna avalduse esitamise kuupäevast.

Euroopa patendirakenduste ja patentide poolt pakutavat kaitset saab laiendada ka järgmistesse riikidesse: Albaania, Leedu, Läti, endine Jugoslaavia, Makedoonia, Rumeenia ja Sloveenia.

Praeguseks on kaheksa riiki Kesk- ja Ida-Euroopas avaldanud soovi Euroopa Patendikonventsiooniga ühinemiseks. Need riigid – Poola, Tsehhi Vabariik, Ungari, Eesti, Slovakkia, Sloveenia, Rumeenia ja Bulgaaria – võivad ühineda 1. juuli 2002 seisuga.

2.2.6.2. Kaubamärgi seadus

- **Euroopa Liidu kaubamärgi sisseviimine:**
Euroopa Liidu kaubamärkide omanikud võivad turustada oma tooteid kogu Euroopa Liidus rakendades ühtseid kaitsereegleid. Euroopa Liidu kaubamärki võib saada kõikidele märkidele, mida on võimalik kirjeldada, kaasa arvatud

¹¹ Lisaks Euroopa Liidu liikmesriikidele on Euroopa Patendikonventsiooniga ühinenud ka Norra, Liechtenstein ja Island.

¹² Siin tuleb arvestada ka nn “Leidliku sammuga” (omane saksamaa Patendiseadusele). Euroopa Patenti saab anda ainult juhul, kui leiutis on tõesti uudne, st. pole tegemist nurgataguse toodanguga ja kui eksperdi hinnangul on tegemist tõesti kunstiga. Üksikasjalikumat teavet saab aadressil <http://www.european-patent-office.org/index.htm>

värvikombinatsioonid, kolmedimensioonilised lahendused, kirjalikult fikseeritud kui ka akustilised sümbolid (näiteks muusika). Euroopa Liidu kaubamärk peab olema registreeritud Siseturu Harmoniseerimisametis (kaubamärgid, registreeritud kujundid ja tarbekaubad), mis asub Alicante linnas Hispaanias.

➤ **Liikmesriikide kaubamärgiseaduste harmoniseerimine:**

1998. aastal võeti vastu kaubamärgiseaduse harmoniseerimise direktiiv. Nimetatud direktiiv annab kaubamärgiomanikele ainuõiguse otsustamiseks nende kaubamärkide kasutamise või mittekasutamise üle kolmandate poolte poolt ning annab omanikele õiguse nõuda litsentsitasu. Samas aga kui kaubamärki ei kasutata aktiivselt viie aasta jooksul arvestatuna selle registreerimisest, kuulutatakse kaubamärk kehtetuks. Sama kehtib ka siis, kui kaubamärk on eksitav, solvav või segadusttekitav.

2.2.6.3. Autoriõiguse Seadus

1986. aastal välja antud Kiipide Direktiiv annab kiipidele 10-aastase kaitse piraatluse vastu.

1991. aastal välja antud Tarkvara Direktiiv kaitseb arvutiprogramme, mida tihti kopeeritakse nende majandusliku väärtuse tõttu.

1996. aastal väljaantud direktiivis laiendati autoriõiguse kaitset ka elektroonilistele andmebaasidele nii nendesse tehtud investeeringute kui ka sisu kaitseks.

2.3. Väljavaated: kavandatavad uued reeglid

Uue regulatsiooni ettepanek esitati 2000. aasta septembris. Selle eesmärgiks on välja vahetada aastast 1962 pärinev süsteem, mille alusel konkurentsi piiravaid lepinguid tohtis vastu võtta ainult Komisjon. Uue regulatsiooni kohaselt tohivad nii liikmesriikide valitsusorganid, kohtud kui ka Komisjon täies ulatuses rakendada Rooma Lepingu punkti 81. Vastavasisuline otsus on osutunud vajalikuks eelkõige Euroopa Liidu laienemise seisukohast lähtuvalt kuna üks instants ainsana – Komisjon – ei suuda tagada vastavust Euroopa Liidu seadusandlusega. Komisjoni ettepanek seetõttu on suunatud liikmesriikide võimuorganite ja kohtute laialdasemale kaasamisele. Riigi toetuste ja ettevõtete ühinemise kontrolli see ei mõjuta.

Patendiseaduse valdkonnas on Komisjon esitanud ettepaneku Euroopa patendi loomiseks. Praegu saab keskmise või väikese suurusega ettevõtte Euroopa Liidus valida, kas patendiavaldus esitada kohalikule patendiametile või Euroopa Patendiametile Münchenis. Viimasel juhul on patendiavaldust võimalik esitada ühes kolmes ametlikus keeles - saksa, inglise või prantsuse keel, kuid kohalikus patendiametis ei registreerita patenti enne kui see on tõlgitud kohalikku keelde. Komisjon on teinud ettepaneku piirata Euroopa Liidu patentide keelte arvu kolme olemasoleva ametliku keelega. Euroopa Liidu patente registreeritakse samuti Euroopa Patendiametis.

Lisaks koostatakse uusi direktiive registreeritud disainide ja kasulike mudelite seaduste koostamiseks¹³, ning kaitsvaks seadusandluseks infoühiskonnas.

¹³ kasulike mudelite seadus on samuti absoluutõigus, mis kaitseb leiutisi tehnikavaldkonnast. Samas võrreldes patendiga on kasulik mudel vähem usaldusväärne seadusandluse silmis ning seega selle omistamine võrreldes patendiga on kiirem ja odavam.

2.4. Mõju keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele

Euroopa monopolivastane seadus mõjutab keskmise ja väikese suurusega ettevõtteid harva (kuna on suunatud teise dimensiooniga ettevõtetele). Kaudselt mõjutab ta aga keskmisi ja väikese suurusega ettevõtteid valdkonnas, mis puudutab nende ettevõtete kaitset. Nimetatud seadus tagab konkurentsi ning jälgib, et tugevad ettevõtted ei kasutaks nõrku ettevõtteid oma huvides ära ning ühtlasi püüab ära hoida ebaõiget kaubandustegevust. Keskmise ja väikese suurusega ettevõtted võivad minna vastuollu Euroopa Liidu monopolivastase seadusandlusega kui nad omavad dominantset turupositsiooni (näiteks, kui nad on oma territooriumil ainsaks hankijaks), kui ettevõtte dominantsus ületab riigipiirid või nad seda ebaõiglaselt ära kasutavad.

2.5. Kohandamisstrateegiad

Euroopa Liidu monopolivastase seadusandluse kohaselt võib keskmise või väikese suurusega ettevõtte sõlmida kaugeleulatuvaid koostöölepinguid ilma, et teda saaks süüdistada kartelli loomises kuna Komisjon ise pooldab sedalaadi koostööd. (vaata punkti 2.2.1.2). Kuid kui koostöö enam riigipiire ei ületa, st. niipea kui lepingud jäävad kehtima ainult ettevõtte koduturul, siis rakendatakse vastava riigi monopolivastast seadusandlust.

Mis puudutab dominantse turupositsiooni ebaõiget ärakasutamist, tuleb meeles pidada ka seda, et ka keskmise ja väikese suurusega ettevõtted võivad saada dominantse turupositsiooni omanikeks (näiteks, kui nad on spetsialiseerunud mingile kitsale valdkonnale ja turul peale nende konkurente ei ole). Taolisel juhul peavad nad hoolikalt jälgima, et nad seda positsiooni ei kuritarvitaks (st. nad ei tohi kehtestada põhjendamatu äritingimusi ega diskrimineerida äripartnereid, jne)– kuid siin tuleb samuti meeles pidada, et see on rakendatav ainult olukorras, kus see puudutab liikmesriikidevahelist kaubandustegevust (seni kuni dominantne turupositsioon jääb ainult ühe riigi riigipiiridesse, siis positsiooni kuritarvitused lahendatakse kooskõlas vastava riigi monopolivastase seadusandlusega).

Kaubamärgi- ja patendiseaduse valdkonnas tekivad Kesk- ja Ida-Euroopa keskmise ja väikese suurusega ettevõtetele järgmised uued võimalused:

- Kaubamärkide registreerimine Euroopa Liidu kaubamärkidena, mis võimaldab ettevõtetel oma tooteid turustada kogu Euroopa Liidus kusjuures lisaks rakendub veel ühtne kaitsev seadusandlus
- Euroopa Patendiametis registreeritud patentide kehtivuse laienemine kõikidele Euroopa Liidu liikmesriikidele kaasa arvatud Norra, Liechtenstein ja Island (eeldusel, et nimetatud patenti Euroopa Liidus ei ole eelnevalt välja antud). See on kõik kättesaadav Euroopa Patendikonventsiooniga ühinemise kuupäevast, mis võib toimuda enne Euroopa Liiduga ühinemist.

2.6. Küsimustik ettevõtetele

- Ainult erijuhtudel: kas minu ettevõttel on dominantne turupositsioon (st. turuosa on 50% või rohkem), ning kas ma kasutan seda positsiooni nii, et see mõjutab rahvusvahelist kaubandustegevust? Kui nii on, siis mu ettevõtte võib olla vastuolus Euroopa Liidu monopolivastase seadusandlusega.

- Kas ma soovin, et mu patent oleks kaitstud kogu Euroopas või vähemalt teatud Euroopa Liidu riikides esitades vastavasisulise avalduse Euroopa Patendiametile? (võimalik siis, kui Kesk- ja Ida-Euroopa riigid on ühinenud Euroopa Patendikonventsiooniga).
- Kas ma soovin, et mu kaubamärk pärast ühinemist registreeritaks Euroopa Liidu kaubamärgina?

3. Lisa:

Kasutatud kirjandus:

Kilian, Wolfgang: *Europäisches Wirtschaftsrecht: EG-Wirtschaftsrecht und Bezüge zum deutschen Recht*, Munich 1996

Matzat, Martin: *Europarecht*, Münster 2000

Nagel, Bernhard: *Deutsches und europäisches Gesellschaftsrecht – eine Einführung*, Munich 2000

Schwarz, Günther Christian: *Europäisches Gesellschaftsrecht – ein Handbuch für Wissenschaft und Praxis*, Baden-Baden 2000

Zahorka, Hans-Jürgen: "Die EWIV und ihre Mitglieder aus Drittländern", in: *EWIV/EEIG/GEIE e-Journal*, January 2000; välja antud: Europäisches EWIV-Informationszentrum, Sindelfingen/Stuttgart

Europäische Rechtsform für Unternehmenskooperation: EWIV (Europäische wirtschaftliche Interessenvereinigung) – einfach, flexibel und steuerlich günstig, Välja antud: EWIV-Informationszentrum, Sindelfingen/Stuttgart

Die EWIV als Instrument der grenzüberschreitenden Kooperation: Praktisches Handbuch für KMU, Luxembourg 1999, välja andnud Euroopa Komisjon

Internet-i aadressid:

<http://www.hlt.de/eic-infos/eu-info.htm>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/l26055.htm>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/l26002.htm>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/l26021.htm>

http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/legislation/s971799_de.html

<http://www.richtervereinigung.at/gesetze/eugv-Dateien/eugv01.html>

<http://europa.eu.int/eur-lex/de/lif/index.html>

Märkus:

Käesolev käsiraamat on koostatud meile teadaoleva informatsiooni põhjal. Käsiraamatu kõikehõlmavuse ega õigsuse kohta garantiid antud ei ole.